

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

צוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

תרומה

(חלק בו שיחה ג)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת תרומה, כח שבט' אדר, ה'תשפ"ו (א)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2026
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks
of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

תרומה ג

פרעגט דער משנה למלך: דער ספק (אין ברייתא) איז דאך נאָר „בקרא דוב־מנורה ארבעה גביעים משוקדים כפתורי ופרחי דמיירי בגופה של מנורה“, אָבער בנוגע די „כפתורים ופרחים בששת הקנים“ שלשה גביעים משוקדים בקנה האחד כפתור ופרח“ לא מספקא לי אי בעינו משוקדים כיון דהפסיק [מיט די ווערטער] בקנה האחד בין משוקדים לכפתור ופרח, דאלת־ה הו”ל למימר שלשה גביעים בקנה האחד משוקדים כפתור ופרח – פאָרוואָס זאָגט דער רמב”ם „הכל משוקדים“? און בלייבט באַ אַ „צ”ע“.

ב. דער מבי”ט⁶ פרעגט די שאלה און פאָרענטפערט ע”פ פירוש התוספות אין דעם טעם וואָס „משוקדים“ – אין לו הכרע“, אָז דער ספק איז „משום דאיכא אתנחתא בגביעים ובמנורה ארבעה גביעים ומשמעו משוקדים כפתורי ופרחי, וקרא אחרינא מוכחא דמשוקדים לא קאי אלא אגביעים דכתיב שלשה גביעים משוקדים, ולהכי אין לו הכרע“. דאָס הייסט, אָז דער „אין לו הכרע“ איז מצד דער סתירה צווישן די צוויי פסוקים – פון דעם פסוק וועגן די ששת הקנים איז מוכח אָז „משוקדים לא קאי אלא אגביעים“, און דער פסוק „ובמנורה ארבעה גביעים“ (וואָס „איכא אתנחתא בגביעים“) איז „משמעו משוקדים כפתורי ופרחי“.

א. וועגן דער צורת המנורה שטייט אין דער היינטיקער סדרה: שלשה גביעים משוקדים בקנה האחד כפתור ופרח גו' כן לששת הקנים גו' ובמנורה („גופה של מנורה“² – קנה האמצעי) ארבעה גביעים משוקדים כפתורי ופרחי.

אין הלכות בית הבחירה³, נאָך דעם ווי דער רמב”ם רעכנט אויס דעם מספר פון די גביעים כפתורים ופרחים, סיי פון דעם „קנה המנורה“ און סיי פון די „ששת הקנים“ – פירט ער אויס: „והכל משוקדים כמו שקדים בעשייתן“.

אויף דעם וואָס דער רמב”ם זאָגט „והכל משוקדים“ – אָז אַלע גביעים כפתורים ופרחים אין דער מנורה זיינען געווען „משוקדים“ – ברענגט דער כסף משנה (פון הר”י קורקוס): כתב כן רבינו מדאמרינן בפרק הוציאו לו ה' מקראות אין להם הכרע ואחד מהם משוקדים [ובמנורה ארבעה גביעים משוקדים כפתורי ופרחי⁴] דמספקא לן אי קאי אגביעים או אכפתורי ופרחי, ולכך מפרש אתרווייהו דמספיקא עבדינן כולהו משוקדים, שאף אם יעשו משוקדים ואין צריך להיות משוקדים אין בכך הפסד, אבל אם יניח מלעשות משוקדים אם צריך משוקדים איכא קפידא.

(1) כה, לג”ד.

(2) ל’ רש”י עה”פ. ועוד.

(3) פ”ג ה”ב.

(4) יומא נב, סע”א ואילך (הובא בפרש”י פרשתנו עה”פ).

(5) פרש”י פרשתנו שם יומא שם, ב. וראה לקמן בפנים סעיף ב – ש”כ בכו”כ מקומות.

(6) קרית ספר על הרמב”ם כאן. וראה עד”ז בהר המורי על הרמב”ם. חזון עובדי (ליוורנו, תקמ”ז) עה”ת פרשתנו (עק, ד ואילך). ועוד.

(7) יומא שם ד”ה שאת.

פסוק „שלשה גביעים גו“ מפשוטו¹⁰! (ב) בכמה מקומות – ירושלמי¹¹, ברייתא דמלאכת המשכן¹², מכילתא¹³ ועוד – שטייט בפירוש¹⁴ אַז דער ספק איז אין (צווייטן) פסוק „ובמנורה ארבעה גביעים משוקדים גו“¹⁵.

איז לכאורה דאָרף מען לערנען, אַז אין ערשטן פסוק „שלשה גביעים משוקדים גו“

און וויבאלד אַזוי – „עבדינן לכולהו דקני המנורה נמי משוקדים .. דמאי שנא מנורה גופא מקני מנורה .. אי כולהו גביעים כפתורים ופרחים דמנורה בעו משוקדים משום דאין הכרע אהיכא קאי, הכי נמי כולהו דקנים בעו משוקדים“.

אַבער דער פירוש איז לכאורה נישט פאַרשטאַנדיק:

(10) משא"כ בפסוק השני, אף ד, „איכא אתנחתא בגביעים“ – אא"פ ללמוד ולהכריע (לדעת התוס') מפסוק הטעמים, דאל"כ אפשר לפשוט הספק בשאר ד' המקראות (ראה שיח יצחק ליומא שם ולחגיגה ו, ב (וש"ג). ועוד).

(11) ע"ז פ"ב ה"ז.

(12) פ"י.

(13) בשלח יז, ט. וכן בתנחומא שם.

(14) וכהובא בהר המור' שם (ונפרק ת' התות' פרשתנו כאן).

ומה שמתרץ ד, „אולי ס"ל לרבינו דבקים ליכא לאסתפקי כלל וקאי ודאי אגביעים ואפתור .. וכמו שהקשו התוס' בימא שם [ראה לעיל הערה 9] .. אבל כאן דאיכא אתנחתא ספוקי מספקא להו“ – צע"ג, שהרי גבי קנים הפסיק הכתוב ע"י התיבות „בקנה האחד“, ומדוע נאמר דנדרש גם אלאחריו (וקושיית התוס') היא רק בהפסוק דגופה של מנורה?

ולהעיר מפ' הנחלת יעקב (על פרש"י פרשתנו כאן) ב, „אין לו הכרע“ – „אם הגביעים בלבד היו משוקדים כמו שאר קנים ולא הכפתורים ופרחים וקאי משוקדים אלמעלה בלבד או דקאי גם אלמטה וגם הכפתורים ופרחים היו משוקדים ומעלה יתירה ה' לקנה האמצעי“. וראה גם נזר הקודש (השלם) לב"ר פ"פ, ה. מלבי"ם פרשתנו כאן.

(15) ודוחק לומר שהביאו הפסוק השני רק משום שהספק נולד ע"י פסוק השני (הסותר הפסוק שלפניו) – ולהעיר שזוהי נפק"מ להלכה (ראה ברייתא דמלאכת המשכן) באיזה חלק מהמנורה חל הספק.

(*) משא"כ לדעת הריטב"א יומא שם „דאלו השתא דאיכא פסוקא דקראי והפסק טעמינן נתברר ספיקו“. וראה יד מלאכי כלל רעה. וכבר שקו"ט בזה – ראה שדי חמד כללים מע' ח"י"ת כלל צ"ח (וש"ג). ועוד. ואכ"מ.

לויטן מבי"ט קומט אויס, אַז מצד דער סברא פון „מאי שנא מנורה גופא מקני מנורה“ ווערט אַ ספק („אין לו הכרע“) אין ביידע פסוקים⁸

[און ווי ער זאָגט, אַז אויב מ'וואָלט זאָגן אַז „משוקדים דמנורה לא קאי אלא אכפתורי ופרחי“, וואָלט מען געדאַרפט דוחק זיין און זאָגן אַז אויך אין פסוק „שלשה גביעים משוקדים בקנה האחד כפתור ופרח“ איז „קאי משוקדים אסיפי“ דקרא דכפתור ופרח“]

און דערפאַר, לויטן ביאור הכס"מ (ממהרי"ק) אַז „מספיקא עבדינן כולהו משוקדים“ – דאָרף מען מאַכן „הכל משוקדים“, סיי אין דער מנורה עצמה און סיי אין די ששת הקנים – וויבאלד דער ספק איז אין ביידע פסוקים, כנ"ל.

אַבער ס'איז אַ דוחק גדול צו זאָגן, אַזוי, ווייל: (א) ווי פאַסט צו זאָגן, אַז מצד דער סברא פון „מאי שנא כו“ זאָל מען זיך דוחק זיין און מפקיע זיין דעם

(8) וכן משמע בשיח יצחק ליומא שם.

(9) ונוסף לזה: לפי פירושו שאפשר לפרש (בדוחק עכ"פ) ד, „משוקדים“ (שבשני הפסוקים) קאי או אלפניו או אלאחריו – לכאורה, הדרה קושיית התוס' למקומה, „אמאי לא דרשיננהו להו לפניהם ולאחריהם כמו בנשר ובמרבית“ (ועוד); וראה לקמן הערה 18.

אז דער ספק איז טאקע נאָר בפסוק הב' (כנ"ל) – וויבאלד אָבער אַז ס'איז דאָ אַ סכרא צו צוגלייכן און פאַרבינדן (בתור הוכחה) דעם צווייטן פסוק מיטן ערשטן (ווייל „מסתברא שיהיו שווין“, דערפאַר לערנט דער רמב"ם, אַז כּשם ווי מען מאַכט „הכל משוקדים“ ביי „גופה של מנורה“ (וויבאלד אַז „אין לו הכרע“), אַזוי מאַכט מען הכל משוקדים ביי די ששת הקנים („אף ההפסוק לא חייב כך“) – „כדי להשוותו“ (וויבאלד אַז „אין כפי-דא בהוספה“).

אָבער אויך דער תירוץ איז צע"ג: צי איז דען די סכרא „כדי להשוותו“ מספיק צו ממש זיין אַ דין אַז „הכל משוקדים“, אויך דאָרט וואו דער „פסוק לא חייב כך“²⁰ (ובפרט אַז דער רמב"ם זאָגט ניט דערביי „ויראה לי" וכיו"ב) – אַזאָ חידוש בהלכה מוז לכאורה האָבן אַ מקור?²¹

ד. וועט מען דאָס פאַרשטיין בהקדם הביאור אין דער ברייתא הנ"ל „תניא איסי בן יהודא“ אַז „משוקדים“ איז „אין לו הכרע“, דלכאורה:

ווי קען מען בכלל זאָגן, אַז תורה זאָגט אַ דין אין אַן אופן וואָס „אין לו הכרע“ – עס זאָל ווערן אַ ספק און מען זאָל ניט וויסן ווי צו מקיים זיין די מצוה?²²!

של מנורה שהתחיל – לכאורה דוחק גדול ביותר.

(20) ואינו דומה לדברי הכס"מ (מהרי"ק), דשם מוכרח לעשות שניהם מחמת הספק, „מספיקא עבדינן כוליהו משוקדים“.

(21) ודוחק לומר דנלמד מברייתא דמלאכת המשכן שהובאה בהערה 19.

(22) אפילו לא ביאור בתושבע"פ (שה"י צ"ל קבלה בזה וכו'). ולהעיר מריטב"א הנ"ל שזה"ג להערה 10.

קדים גו" איז ניטאָ קיין פּסק אַז „משוקדים“ באַצט זיך בלויז אויף די גביעים (וויבאלד ס'איז דאָ דער הפסק פון „בקנה האחד“, פאַר די ווערטער „כפתור ופרח“) [און ווי דער דיוק הלשון אין תוס' 16: וקרא אחרינא מוכחא דמשוקדים לא קאי אלא אגביעים – און זאָגט ניט (ווי פריער) „משמעו“];

דער ספק (אויך לויט תוס' 16) איז בלויז אין צווייטן פסוק, דהיינו: צי „משוקדים“ באַצט זיך צו „כפתור גו", ווי ס'איז משמע דערפון וואָס „איכא אתנחתא בגביעים“ (ניט ווי ביי ששת הקנים וואָס די גביעים זיינען משוקדים), אָדער מ'זאָל זאָגן אַז „משוקדים“ באַצט זיך צו די גביעים?¹⁷ ווייל אַזוי לערנט מען אָפּ פון פריער-דיקן פסוק, וואו ס'איז „מוכחא דמשוקדים לא קאי אלא אגביעים“¹⁸.

והדרא קושיא לדוכתא: פאַרוואָס זאָלן די כפתורים ופרחים פון די ששת הקנים זיין משוקדים?

ג. אַנדערע מפרשים¹⁹ זאָגן, אַז אע"פ

(16) והרי המל"מ מביא רא"י (דבפסוק הראשון אין ספק) מדברי התוס'. וכן משמע (שמפרש כן בתוס') בנחלת יעקב וחת"ס עה"ת פרשתנו כאן. וראה גם משכיל לדוד כאן. ועוד.

(17) ראה הערה 10.

(18) ולכן אע"פ לדרוש אלפניו ואלאחריו (ראה הערה 9) – כי לפי הסברא שנלמד מפסוק שלפני זה (מפני שגוף המנורה צ"ל שווה לששת הקנים) – יש לעשות וכן הגביעים משוקדים (כמו ששת הקנים ש„מוכחא דמשוקדים לא קאי אלא אגביעים“). וראה לעיל הערה 14.

(19) מעשה רקח על הרמב"ם. ותי"ז עדי"ז הובא בחזון עובדי' שם (הקשה עליו). וראה גם מלבי"ם כאן (ומביא מברייתא דמלאכת המשכן ספ"י „ונרותיהן שוות והן דומות זו לזו“).

ומ"ש במעשה רקח שם עוד תי" – „משום דתחילת דין זה (ברמב"ם) אגופה של מנורה קאי .. וסיים (ברמב"ם) והכל משוקדים דקאי לגופה

מהכהנים גו' הזקנים אשר ראו את הבית הראשון²⁸

— איז עוד ועיקר: לא אישתמיט בשום מקום לומר, אַז ס'איז געווען אַ שינוי בצורת המנורה צווישן בית ראשון ובית שני, אַז דוקא בבית שני איז געווען „הכל משוקדים“²⁹!

[אויך קען מען ניט זאגן אַז דער ספק איז נולד געוואָרן ערשט ביי „איסי בן יהודה“ (או בזמנו) — ווייל

(נוסף לזה אַז יש מקום לחקור צי בזמנו — זייענדיק אַ תנא³⁰ — איז שוין נשכח געוואָרן ווי ס'האָט אויסגעזען די מנורה, און ס'איז אויך ניט געווען מעגל לעך לברר הדבר³¹ — איז עוד ועיקר)

לפ"ז האָט דאָך קיין אַרט ניט צו מסביר זיין דעם פסק הרמב"ם „הכל משוקדים“ ביי דער מנורת ביהמ"ק, אויפן יסוד המאמר „אין לו הכרע“ — אַ ספק וואָס ע"פ הנ"ל איז ער נולד געוואָרן ערשט לאַחר החורבן³²].

(28) עזרא ג, יב. וראה מצו"ד שם.
(29) ע"ד המובא ביומא שם ב„אמה טרקסין“. וכן בעוד כמה ענינים (לדוגמא — מדות פ"ג מ"א. ועוד).

(30) שהרי הובא בברייתא. וראה יפה עינים יומא שם. סדר הדורות ע' איסי בן עקיבא.
(31) להעיר מאדר"ג (פמ"א, יב): ומנורה... עדיין מונחין ברומי. ובשבת (סג, ב. ושי"ג) „אני ראייתו (הציץ) בעיר רומי וכתוב כו'“ (וראה לקמן ע' 200 ואילך).

(32) ולכאורה דוחק גדול לומר שסתימת ל' הרמב"ם „והכל משוקדים“ הוא פסק רק היאך לעשות המנורה לעת"ל בביהמ"ק השלישי (ועפ"מ בהקדמת הרמב"ם לפיה"מ שה„תועלת“ בלימוד מס' מדות היא כדי לידע איך לבנות מקדש הג') — ובפרט שאז לכאורה לא שייך ספק בזה, וכמחז"ל (יומא ה, ב — בכגון דא) „אהרן... ומשה עמהם“. וראה תור"ט (בהקדמתו למס' מדות): כשנזכר לבנות בנין העתיד יגלה הקב"ה עינינו כו'.

[בשלמא ביי די אַנדערע פיר מקראות — „שאת... מחר ארור וקם“ — איז דאָס נוגע נאָר צו וויסן ווי צו טייטשן אַ פסוק; אָבער ביי „משוקדים“ איז עס דאָך אַ ציווי באופן עשיית המנורה²³].

מוז מען (לכאורה) זאָגן, אַז „אין לו הכרע“ מיינט ניט אַז מלכתחילה ובעצם האָט תורה ניט מכריע געווען — זיכער האָט תורה געזאָגט ווי צו מאַכן די מנורה אויף אַ באַשטימטן אופן, און אַזוי האָט עס משה רבינו געמאַכט בפועל — און דער ספק („אין לו הכרע“) איז נולד געוואָרן ערשט אין אַ שפעטערדיקן זמן.

שטעלט זיך די שאלה: וויבאַלד ס'איז שטענדיק געווען אַ מנורה אין משכן ומקדש — ווען (און ווי אַזוי) איז נולד געוואָרן דער ספק?

לכאורה וואָלט מען געקענט זאָגן, אַז דער ספק איז געוואָרן אין דעם זמן פון גלות בבל — ע"ד ווי די גמרא זאָגט דאָרט (לפנ"ז)²⁴ בנוגע צו „אמה טרק-סין“, אַז (ערשט) „במקדש שני“ איז „אי-סתפקא להו לרבנן בקדושת' אי כלפנים אי כלחוש“ (און דער ספק איז²⁵ מצד דער שאלה ווי צו טייטשן אַ פסוק²⁶ „ודביר גו'“) אלפניו או אלאחריו²⁷.

אָבער נוסף על הדוחק שבדבר — צווישן די וועלכע האָבן עולה געווען מיט עזרא זיינען דאָך געווען „ורבים

(23) ודוחק גדול לתרץ שזהו מפני שלפועל המנורה „נעשית מעצמה“ (תנחומא בהעלותך ג (ועוד). פרש"י פרשתנו כה, לא).

(24) יומא נא, ב ואילך. וראה רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ד ה"ב.

(25) שם נב, סע"א — וע"ז הובאה הברייתא ד„חמשה מקראות כו'“.

(26) מ"א ו, יט.

(27) וכן מצינו בעוד כמה ענינים ש„שכחום מחמת גלות (ראה מגילה ג, א. ובכ"מ).

עד"ז איז די שאלה בפלוגתא ב"ש וב"ה³⁶ ביי ציצית – „כמה חוטין הוא נותן" – ווי איז געווען די מסורה, וואָס לויט דעם האָבן אידן מקיים געווען מצות ציצית פון זמן משה רבינו און ווייטער – בלי הפסק?

[ועוד].

אָבער ווי מ'זאָל ניט מסביר זיין די אפשריות הספיקות אין די שקו"ט הנ"ל³⁷ – וועט עס ניט פאַרענטפערן די שאלה בנדר"ד ביי מנורה: די מנורה של משה [וואָס זי איז געווען אין תבנית „אשר" אתה מראה בהר"³⁹] איז דאָך געווען קיים במשך הונדערטער יאָרן פון בית ראשון³⁹ באופן אַז מ'האָט געזען און געוואוסט בדיוק די צורת המנורה [און ווי געזאָגט פריער – איז לא אשתמיט בשום מקום לומר אַז אין דעם איז גע- וואָרן אַ ספק, אפילו ניט בזמן גלות בבל].

(36) מנחות מא, ב.

(37) וראה הנסמן בסוף הערה 33.

(38) פרשתנו כה, מ, ושם, ט: ככל אשר אני מראה אותך ג' ואת תבנית כל כליו. ולהעיר מפרש"י שם: וכן תעשו – לדורות... ומנורות... שעשה שלמה כתבנית אלו (וברמב"ן שם פליג. וראה השקו"ט במפרשים שם. וראה לקו"ש חכ"א ע' 170 הערה 46. ואכ"מ).

(39) שמוה מובן, שגם את"ל שב"ד לאחר זמן משה יכול לחלוק על פס"ד של (ב"ד) משה בדבר התלוי בלימוד באחת מן המדות שהתורה נדרשת בה

– כדמשמע מפסק הרמב"ם (הל' ממרים פ"ב ה"א) שבזה אין צריך ב"ד גדול מחבירו בחכמה ובמנין (ראה שם ה"ב. וראה במפרשיו שם), ומקורו ממחז"ל (ר"ה כה, ריש ע"ב) „שקל הכתוב שלשה... כמשה בדורו". וראה סדר הדורות (ד"א תתקל) הסיפור ד"רית ומושה (בנוגע לתפילין) ש„אמר משה טעית" (ע"ש באורך) –

מ"מ, במנורה של משה שנעשית תבניתה שנראית בהר כו', מובן שלא שייך לשנות כו'.

(39*) דהעשר מנורות שעשה שלמה (דה"ב ד, ז) היו בהוספה למנורה של משה (ראה מנחות צח, ב ואלך. ברייתא דמלאכת המשכן שם. ועוד).

ה. ס'איז ידוע די שקו"ט בנוגע די מצות וועלכע מ'האָט שטענדיק מקיים געווען מזמן משה רבינו – ווי אַזוי זיינען אין זיי נולד געוואָרן ספיקות ופלוגתות באופן קיומן³³?

[ומהדוגמאות המפורסמות – פלוגתת רש"י ור"ת בתפילין, דלכאורה: ווי איז שייך אין דעם אַ פלוגתא – מ'האָט דאָך דאָס געקענט און געדאַרפט גרינג מברר זיין דורך אַריינקוקן אין די תפילין של אבותיהם און זען צי זיי זיינען מסודר לויט דער דעה אָדער לויט דער צוויי-טער!]

איז ידוע דער ביאור³⁴, אַז די פלוגתא האָט זיך אָנגעהויבן ניט בזמן רש"י ור"ת, נאָר עס זיינען געווען די צוויי שיטות אויך אין די דורות שלפניהם (און בהתאם מיט די שיטות זיינען אויך די תפילין געווען בפועל אין צוויי אופנים).

די שאלה בלייבט אָבער: וויבאַלד אידן לייגן תפילין מזמן משה רבינו³⁵, האָט דאָך לכאורה געמוזט אין דעם זיין אַ מסורה מאב לבנו כו' זינט דורו של משה, ווי אַזוי איז אויפגעקומען אַ פלוגתא אפילו בזמן הכי קדום?

(33) ע"ד קושיית הירושלמי (שבת פ"ט ה"א. פסחים פ"ו ה"א) בהא דנתעלמה הלכה מבני בתירא אם פסח דוחה שבת – „והלא א"א לשני שביעית שלא חל י"ד להיות בשבת" [והת"י, כ"די ליתן גדולה להלל" – צ"ע לכאורה, שהרי זה שנעלם ונשכח מכל ישראל" (קה"ע שם) איך נעשה הפסח בפעם שלפנ"ז – הוא נס יוצא מגדר הטבע לגמרי, והרבה דרכים למקום ליתן גדולה להלל. – נת' בההתעודות, ובארוכה בשיחות י"א ניסן ואחש"פ תשל"ז].

(34) ראה שו"ת מן השמים ס"ג (ובהערות הר"ר מרגליות שם). אות חיים ושלום הל' תפילין סל"ד סק"ב ואילך. תו"ש מילואים לפ' בא (כרך י"ב) סמ"ד. וש"נ.

(35) אלא שר"א שלא נתחייבו בתפילין במדבר (נסמן בתו"ש שם ס' מ – ע' רמט).

הגביעים כו' דארפן זיין „בליטות“^{40*} אין דעם „ציור“ פון „שקדים“ (מאנדלען⁴¹) – ע"ד ווי די מנורה דארף האָבן גביעים (כתורים ופרחים) – נאָר ווי דער רמב"ם איז מדייק בלשון: „והכל משוקדים כמו שקדים בעשייתן“ – ס'איז אַ דין אין אופן עשיית המנורה. און ווי דער רמב"ם איז מבאר אין פירוש המשניות⁴²: „משוקדים .. מלאכה ידועה אצל אומני הנחושת שהן מכין בפטיש כו' כולו שקדים שקדים והוא מעשה מפורסם אין צריך לבאר“.

דאָס הייסט: וויבאלד די גביעים וכו' זיינען צוליב נוי המנורה (ווי רש"י⁴² זאָגט „לא היו בה אלא לנוי“), דעריבער האָט תורה אָנגעזאָגט אַז עס זאָל געמאַכט ווערן אין אַן אופן פון „משוקדים“, וואָס איז אַ מעשה אומנות וועלכע ברענגט אַרויס דעם ציור הגביע וכו' בתכלית הנוי והיופי.

דערפון איז מובן, אַז נאָך דעם ווי די תורה איז מגלה אַז דער „נוי“ המנורה פאָדערט די מעשה אומנות באופן של „משוקדים“ – האָט קיין אָרט נישט צו מחלק זיין באותה המנורה צווישן גביעים און כתורים ופרחים; ס'איז אַ מילתא דפשיטא, אַז אַלע חלקי המנורה⁴³

* (40) ראה פיה"מ להרמב"ם שהובא לקמן בפנים. פ"ה הרא"ב בן הרמב"ם עה"ת ורשב"ם פרשתנו כאן (לג).

(41) כ"ה לדעת הרמב"ם שכו' „כמו שקדים“ (וכן בפיה"מ שם). ועד"ז בראב"ע כאן בשם הגאון (הרס"ג) „בדמות שקדים“. וראה הנסמן בהערה הקודמת. הרד"ק בס' השרשים (ע' שקד). ועוד.

– אבל בפרש"י עה"ת כאן „כתרגומו מצוירים היו כו'“. וראה לקו"ש ח"א ע' 143.

(41*) מנחות ספ"ג.

(42) פרשתנו (כה, לא) בנוגע לגביעים – וכש"כ הכתורים ופרחים.

(43) ובזה יומתק מ"ש במפרשים הנ"ל (הערה 6,

19) דמצי הסברא צ"ל הכל בשווה.

ו. ויש לומר הביאור בזה – דהיא הנותנת:

די צוויי שאלות האמורות בענין „אין לו הכרע“ – (א) ווי איז שייך אַז דער ציווי השם ביי מנורה זאָל זיך אויסדריקן דוקא באופן עס זאָל מאַכן אַ ספק ווי צו טאָן להלכה למעשה? (ב) מען האָט געקענט מברר זיין דעם ספק פון דער מנורה שעשה משה –

זיינען מכריח צו זאָגן, אַז לפועל איז ביי מנורת משה געווען „הכל משוקדים“ (ניט מחמת ספיקא ולחומרא, נאָר) מצד הדין וההלכה (מטעם המבואר לקמן סעיף ז).

און דער „אין לו הכרע“ מיינט נישט אַ ספק בדין (וועלכע טיילן פון דער מנורה זיינען „משוקדים“), נאָר בלויז בפירוש הכתובים (ודוקא עפ"י יומתק שזהו בדיק ווי אין די אַנדערע פיר מקראות⁴⁴, כנ"ל ס"ד): צי דער וואָרט „משוקדים“ געהערט למעלה או למטה – אָבער די מנורה בפועל איז געווען „הכל משוקדים“.

קומט אויס, אַז דער פסק הרמב"ם „הכל משוקדים“ איז נישט אַ תוצאה פון אַ חומרא אין דעם ספק „(אין לו הכרע)“ וואָס איז נולד געוואָרן בזמן מן הזמנים, נאָר אַן ענין של הלכה קבועה; און דער מקור פון דעם פסק איז פון דעם „אין לו הכרע“, וואָס איז מכריח צו זאָגן אַז „הכל משוקדים“, כנ"ל.

ז. די הסברה אין דעם:

דער ענין פון „משוקדים“ איז נישט אַ דין אין צורת המנורה [אַז אויף די כותלי

(40) וראה גליוני הש"ס (להר"י ענגל) יומא נב, א – שצ"י לכמה מקומות בש"ס דנסתפקו במקרא אי קאי אלפניו או אלאחריו.

די גביעים, אָדער אויף די כפתורים ופרחים (באופן אַז „אין לו הכרע“); (ב) מצד דעם ציווי כללי פון „ואנהו“, „כל חלב לה“ — וואָס מצד דעם איז דער חיוב פון „משוקדים“ אויף די גביעים כפתורים ופרחים בשווה — „הכל משוקדים“⁴⁹].

ועפ"ז איז מובן פאַרוואָס דער ענין אַז משוקדים „אין לו הכרע“ איז בלויז אַ ספק אין פירוש הכתובים, אָבער ס'איז ניט קיין נפק"מ להלכה — וויבאַלד אַז בכל אופן איז דער דין פון משוקדים חל אויף אַלע פרטי המנורה.

[אויך לויטן צווייטן אופן הנ"ל, לויט וועלכן ס'איז (לכאורה)⁴⁹ יע אַ נפק"מ להלכה — צי „משוקדים“ איז אַ דין לעיכובא (מצד דעם ציווי מפורש ביי מנורה), אָדער ס'איז נאָר אַ חיוב לכתח"י לה⁵⁰ (מצד זה א"ל ואנהו, כל חלב לה) —

פונדעסטוועגן, האָט מען פון מנורת משה ניט געקענט מברר זיין דעם „אין לו הכרע“ בפי' הפסוק, ווייל מ'האָט ניט געקענט וויסן וועלכע טיילן זיינען „משוקדים“ מצד דעם ציווי (ביים פסוק דמנורה), און וועלכע — מצד דעם חיוב כללי].

און ס'איז בדרך ממילא פאַרענטפערט די קושיא פון משנה למלך, וואָס דער רמב"ם זאָגט „הכל משוקדים“ אויך

(49) ראה הערה הבאה.

(50) „הרצה לזכות עצמו כו' (רמב"ם שם). — ועפ"ז הכפתורים ופרחים דששת הקנים שבדאי לא נאמר בהם „משוקדים“ (כנ"ל סעיף ב) אינם מעכבים בדיעבד. ומסתמית ל' הרמב"ם „והכל משוקדים“ משמע שדין אחד לכולם. ואולי י"ל להיפך (ודלא ככפנים) — שלהרמב"ם הדין ד„משוקדים“ (וגם המפורש במנורה) אינו לעיכובא.

דאַרפן געמאַכט ווערן דורך דער מעשה אומנות.

און דאָס וואָס די תורה זאָגט עס נאָר ביי איין פרט פון דער מנורה (אָדער ביי די „גביעים“, אָדער ביי די כפתורים ופרחים), איז דאָס ניט געמיינט לאפוקי די אַנדערע, נאָר, אדרבה: דער פסוק איז בא ללמד פון דעם פרט אויף די אַנדערע פרטים, ווי מ'געפינט בכ"מ.

[או באופן אחר קצת:]

וויבאַלד „משוקדים“ איז אַן ענין פון „נוי“ המנורה — איז בדרך ממילא חל אַ חיוב צו מאַכן די מנורה „משוקדים“ (ניט נאָר מצד דעם ציווי מפורש ביי דער מנורה, נאָר) אויך מצד דעם ציווי כללי פון זה⁴⁴ א"ל ואנהו — דיו נאה כו', פון „כל חלב לה“⁴⁵, ווי דער רמב"ם⁴⁶ איז מבאר, אַז „כל דבר שהוא לשם הא"ל הטוב“ (ועאכו"כ בנדוד⁴⁷, וואו עס רעדט זיך וועגן כלי המקדש) דאַרף עס זיין „מן היפה המשובח ביותר . . מן הנאה והטוב“⁴⁷.

דאָס הייסט: אין דעם חיוב פון „משוקדים“ זיינען דאָ צוויי דינים: (א) דער חיוב פון „משוקדים“ אַלס ציווי פרטי ביי דער מנורה — און דער ציווי בכתוב בפירוש⁴⁸ באַציט זיך אָדער אויף

(44) בשלח טו, ב. שבת קלג, ב. וצע"ג שלא הביאו הרמב"ם. וידועה השקו"ט אם הוא חיוב דאורייתא או רק דרבנן — ראה שד"ח כללים מע' זיין כלל יב. אנציקלופדי' תלמודית ערך הדור מצוה (ע' ערב"ג). וש"נ. וראה לקו"ש חכ"ס ס"ע 10 ואילך ובהערות שם.

(45) ויקרא ג, טז.

(46) סוף הל' איטורי מוצת.

(47) ומפשות ל' הרמב"ם משמע שהוא דין דאורייתא.

(48) ולהעיר מסהמ"צ להרמב"ם שרש ב' ע"ד הפרטים במצות „ואהבת לרעך כמוך“ וכיו"ב). ואכ"מ.

בנוגע די ששת הקנים (כאָטש ביי זיי איז נײַטאָ קיין ספק) – ווייל דער טעם צו זאָגן אַז „הכל משוקדים“ איז (ניט מצד דעם ספק, נאָר) ווייל דער גדר פון „משוקדים“ איז תוכנו אָן ענין וחיוּב אויף „הכל“, אויף אַלע פרטי המנורה,

ובמילא איז עס חל סיי אויף דעם קנה האמצעי און סיי אויף די ששת הקנים – אַז זיי אַלע מוזן זיין „ואנוהו“ דוקא, „מִן היפה המשובח ביותר . . מִן הנאה והטוב“.

(משיחות ש"פ מטו"מ תשמ"ב)

